

Către: Ministerul Justiției

Nr. 17/19-AP din 310 mai 2019

Ref.: Aviz consultativ la proiectul Strategiei de dezvoltare a sectorului justiției pentru anii 2019-2022

Stimați Domni, Stimate Doamne,

Asociația Businessului European (EBA Moldova) Vă adresează cele mai înalte considerațiuni și urmare examinării demersului Ministerului Justiției nr. 02/4747 din 17.05.2019 prezintă propuneri pentru îmbunătățirea proiectului *Strategiei de dezvoltare a sectorului justiției pentru anii 2019-2022*.

În pofida implementării în perioada 2011- 2017 a Strategiei de Reformă a Sectorului Justiției (SRSJ), încrederea publicului în sistemul judecătoresc continuă să fie la un nivel scăzut. Potrivit unui sondat efectuat anul trecut de către Banca Mondială¹, 76% din publicul general și comunitatea de afaceri au exprimat opinii negative în ceea ce privește performanța instanțelor judecătorești.

Mai mult ca atât, ținem să menționăm că sistemul procuraturii este marcat de o subordonare ierarhica pronunțată, iar Consiliul Superior al Procurorilor este extrem de puțin vizibil. Sunt constatate cazuri când procurorii pornesc cu ușurință cauze penale împotriva oamenilor de afaceri, care ulterior durează la nesfârșit. Între timp, persoanele acuzate sunt deținute în arest, chiar dacă pentru aceasta nu este nicio justificare plauzibilă, iar bunurile lor și ale companiile se află sub sechestru timp de ani de zile.

Considerăm că independența insuficientă a judecătorilor, dar și a procurorilor, se datorează în primul rând inacțiunii organelor menite să protejeze independența acestora. Totodată, atestăm și careva carențe legislative în acest sens. În acest context, pentru a îmbunătăți independența judecătorilor și procurorilor, considerăm oportun operarea următoarelor amendamente:

- excluderea din lege a numirii inițiale a judecătorilor pentru un mandat de 5 ani;
- înlăturarea ierarhiei existente de facto în sistemul judecătoresc și diminuarea rolului președinților de instanței;
- abrogarea art. 307 Cod penal (pronunțarea cu bună știință a unei hotărâri judecătorești ilegale);
- sporirea în practică a rolului Consiliului Superior al Procurorilor, în calitate de garant al independenței procurorilor;
- numirea și promovarea judecătorilor în bază de merit, atât în lege cât și în practică;
- înlăturarea barierelor existente în practică pentru manifestarea libertății de exprimare și asociere a judecătorilor și procurorilor;
- încurajării activismului asociațiilor profesionale ale judecătorilor și procurorilor, inclusiv a creării asociațiilor alternative;
- Asigurarea în practică a eficienței activității judecătorilor de instrucție, care să asigure un control eficientă și nu doar formal a activității procurorilor.

În ceea ce privește combaterea corupției din justiție, propunem în principal:

- verificarea prioritara a averilor tuturor judecătorilor și procurorilor de către Autoritatea Națională de Integritate și demiterea tuturor judecătorilor și procurorilor care nu-și pot justifica averile;

¹ Sondajul Republica Moldova Îmbunătățirea accesului la justiție: De la resurse spre rezultate, 2018, disponibil la <http://documents.worldbank.org/curated/en/295451537501885223/pdf/UPDATED-Moldova-JSPEIR-Final-Romanian.pdf>

- îngustarea Competenței Procuraturii Anticorupție, prin excluderea din competența sa a sarcinii de conducere a urmării penale exercitată de către Centrul Național Anticorupție;
- implementarea eficientă a sistemului de raportare a comunicării judecătorilor și procurorilor cu părțile în proces în afara procesului (comunicarea *ex parte*);
- uniformizarea practicii judecătorești, în mod prioritar a practicii Curții Supreme de Justiție și a curților de apel în litigiile cu mize financiare majore;
- modificarea legislație și codificarea practicii în vederea excluderii discreției excesive a procurorilor și judecătorilor;
- excluderea practicii procurorilor și judecătorilor de redeschidere nejustificată a urmărilor penale clasate cu mult timp în urmă;
- asigurarea eficientă a responsabilizării procurorilor și judecătorilor care au comis abuzuri.

În contextul eficientizării și transparenței justiției, se propune a fi important:

- publicarea pe internet a cât mai multor date pentru dosarele examinate sau aflate în examinare, atât în instanțele judecătorești cât și în procuratură;
- modificarea legii în vederea acordării dreptului exclusiv al Guvernului de a propune modificarea principalelor acte care reglementează activitatea justiției și asigurarea transparenței elaborării acestor proiecte;
- sporirea transparenței CSM, inclusiv excluderea practicii de adoptare a tuturor hotărârilor cu ușile închise, motivarea hotărârilor sale și asigurarea unei previzibilități în ceea ce privește numirea și promovarea judecătorilor;
- introducerea unor standarde și a unui sistem care are permite un control veritabil al duratei urmărilor penale;
- introducerea unor standarde clare privind durata judecării cauzelor, precum și reducerea numărului ședințelor de judecată;
- promovarea medierii extrajudiciare în cauze civile și renunțarea la medierea judiciară obligatorie;
- consolidarea cunoștințelor judecătorilor și procurorilor în domeniul economic și al afacerilor, în vederea conștientizării impactului hotărârilor acestora asupra mediului de afaceri;
- limitarea competenței Curții Supreme de Justiție atât în cauze civile cât și în cauze penale și transformarea ei într-o veritabilă curte de casație.

Reieșind din cele menționate, rugăm respectuos luarea în considerare a propunerilor EBA Moldova la proiectul Strategiei sus-menționate și comunicăm despre disponibilitatea Asociației în organizarea după caz a unei ședințe tehnice pentru a discuta mai detaliat propunerile respective.

Cu deosebită considerație,

Mariana RUFA,
Director Executiv
Asociația Businessului European

